

виступили за злиття школи з виробництвом (школа повинна була виконувати функції організації й планування цього процесу на основі методу проектів). Однак ці експерименти негативно позначилися на освітній підготовці учнів. В 1931 році була прийнята Постанова ЦК ВКП(б) "Про початкову й середню школу", що жорстко регламентувало діяльність школи на десятки років і практично скасувало всі демократичні досягнення школи. Школа орієнтувалася на підготовку учнів до вступу в середні спеціальні й вищі навчальні заклади. В той же час саме з 1931 року школа почала приділяти більше уваги проблемам трудового і політехнічного навчання. Саме завдяки закріпленню шкіл за підприємствами покращилась матеріальна база навчальних закладів, збільшилась кількість робочих кімнат і майстерень. Наприклад, станом на 1933 р. в 70 % міських шкіл було створено по 2 майстерні. Для дівчат це були швейні, картонажні майстерні. Програми з трудового навчання були перероблені, учні середньої школи повинні були оволодіти основними інструментами й отримати навички обробки різних матеріалів (хлопці – деревини і металу, дівчата – тканини і пряжі), але кількість часів на трудове навчання було скорочено. Якщо на працю згідно навчального плану 1932 р. відводилось 1500 годин, 1934 р. – 1176 годин, то згідно навчального плану 1935 р. цей предмет вивчався тільки протягом 672 годин [2]. На думку дослідника проблем трудового навчання В.В.Серікова, 1918 – 1931 рр. можуть бути представлені як період конфронтації ідей "інтелектуалізму" (абсолютизація науково-предметного навчання) і "практицизму" (підготовка до праці на основі безпосередньо процесів праці, причому домінувала в основному друга концепція). У наступні роки предмет розвивається: пишуться нові програми, визначаються завдання й напрямки його втілення в загальноосвітню школу, але рішення поставлених завдань ускладнюється нестачею кваліфікованих учителів, нестачею необхідного устаткування й матеріалів. В 1937 році, незважаючи на протести безлічі педагогів, Наркомпрос скасував трудове навчання як самостійний предмет. За рахунок цього планувалось зменшити перевантаження школярів та скоротити навчальний рік.

Список використаних джерел

1. Носовець Н. М. Основні тенденції розвитку трудового навчання в школах України (1918 – 1991 роки). URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2293/1/Основні%20тенденції%20розвитку%20трудового%20навчання%20в%20школах%20України%20%281918–1991%20роки%29.pdf>
2. Слюсаренко Н. В. Трудове навчання: витоки, етапи становлення. *Печатное слово*. 2004. № 1/6. С. 65–67.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ДІЯЛЬНОСТІ ІНДИВІДУМА ТА ЕКОЛОГІЧНА ДИПЛОМАТІЯ В МОНДІАЛІЗОВАНОМУ СВІТОУСТРОЇ ХХІ СТОЛІТТЯ: МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНИЙ, ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ, ДІАСПОРАЛЬНИЙ І КОМУНІКАТИВНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ДИСКУРСИ

Ціватий Вячеслав Григорович

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Анотація. У статті проаналізовано проблеми екологічної безпеки в Україні та світі в контексті основних завдань екологічної дипломатії. Особливу увагу приділено інституціональному розвитку та пріоритетам дипломатичної діяльності, а також міжнародно-політичному, діаспоральному та комунікативно-інформаційному співробітництву в питанні техногенних катастроф і екологічної безпеки діяльності індивідуумів в умовах мондіалізованого світу ХХІ століття, зокрема – відповідного ставлення до власного здоров'я, безпеки життя і життєдіяльності, здоров'я оточуючих як

найвищої індивідуальності та суспільної цінності.

Ключові слова: безпека життєдіяльності, екологічна безпека, дипломатія, екологічна дипломатія, техногенна безпека, інституціоналізація, діаспора.

Вступ. Досвід країн світу свідчить, що важливою передумовою конкурентоспроможності як окремих суб'єктів господарювання, так і економіки в цілому, є, так звана, ділова культура, яка охоплює не лише питання отримання прибутку від діяльності, а й спрямована на забезпечення якості, охорону довкілля, ресурсо- та енергозбереження, створення комфортних і безпечних умов праці та життєдіяльності. У найбільш загальному вигляді сучасну ділову культуру розвинутих держав відображають 17 глобальних цілей сталого розвитку ООН, 10 принципів соціальної відповідальності Глобального договору ООН та 8 фундаментальних концепцій вдосконалення Європейського фонду менеджменту якості.

Стратегічною метою для України є членство в Європейському Співтоваристві (ЄС). Особливості сучасного етапу європейської інтеграції України полягають у створенні необхідних передумов для набуття такого членства. Це – і поглиблення демократичних реформ, і підвищення стандартів життя людей, і адаптація вітчизняного законодавства до законодавства ЄС, і безумовно – розширення практичного співробітництва у багатьох сферах, у першу чергу – у сфері колективної безпеки. Екологічна безпека у цій сфері займає першу позицію, оскільки екологічні ризики та ядерні аварії мають транскордонний характер. Узагалі екологічна безпека – є загальною проблемою для світової спільноти. Проте, у такій сфері, як ядерна безпека, не можна говорити про абсолютний рівень її досягнення, оскільки наслідки ядерних аварій можуть бути катастрофічними (тому прикладом є Чорнобильська аварія), і процес підвищення екологічної безпеки ядерної енергетики, ядерної безпеки є постійним і пріоритетним.

Завдання забезпечення екологічної та ядерної безпеки, підвищення рівня екологічної безпеки ядерної енергетики, завжди знаходяться на порядку денному державних і галузевих структур (міжнародних і національних інституцій). Вони є пріоритетними при вирішенні питань, що сьогодні стоять на порядку денному перед вітчизняною ядерною енергетикою, це: продовження терміну експлуатації атомних реакторів; уведення до дії нових потужностей; розвиток вітчизняних виробництв, задіяних у ядерно-паливному циклі (ЯПЦ); безпечне поводження з відпрацьованим ядерним паливом (ВЯП) та радіоактивними відходами (РАВ); вирішення проблем Чорнобильської АЕС; подальше підвищення рівня безпеки діючих атомних блоків; впровадження сучасних ядерних технологій і систем екологічної безпеки тощо.

Норми та вимоги до безпеки АЕС встановлюються за міжнародними конвенціями та договорами, до яких приєдналася Україна (у першу чергу, це – Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду, Конвенція про ядерну безпеку, Об'єднана конвенція про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами, Договір про нерозповсюдження ядерної зброї та ін.) і вітчизняним ядерним законодавством.

Мета роботи – проаналізувати екологічну безпеку енергетики і проблеми техногенної безпеки в Україні та світі в контексті основних завдань екологічної дипломатії та інституціональної галузевої історії. Особливу увагу приділено інституціональному розвитку та пріоритетам дипломатичної діяльності, а також міжнародно-політичному співробітництву в питанні екологічної безпеки, у тому числі за участю представників української громадськості за кордоном, іноземних делегацій та дипломатичного корпусу, акредитованого в державі, а також представників діаспори.

Виклад основних результатів. У нових умовах мондіалізованого та поліцентричного світу підтримка екологічної безпеки і сталого розвитку стає важливим аспектом міжнародних відносин в Європі й визначає напрямок розвитку європейського співробітництва, спрямованого на забезпечення спільної екологічної політики, екологічної

безпеки і екологічної дипломатії. Зважаючи на масштабність і важливість екологічних проблем, значною мірою обумовлених диспропорціями в розміщенні продуктивних сил та нераціональним природокористуванням, все більше уваги європейськими країнами приділяється питанням інституціоналізації екологічної безпеки, екологічній дипломатії, їх місця та ролі в системі національної безпеки, і пов'язаним із ними аспектам міжнародної стабільності [1, с. 49–56].

Використання міжнародно-політичних і політико-дипломатичних механізмів та відповідного дипломатичного інструментарію з метою становлення системи екологічної безпеки, т. зв. політика екологічної безпеки, представляє собою цілеспрямовану діяльність інституцій діаспори, міжнародних організацій, національних урядів, неурядових громадських організацій, юридичних і фізичних осіб щодо зменшення гостроти екологічної кризи [2].

За сучасних умов, коли відбуваються кардинальні зміни у взаємовідносинах суспільства й природи, продовжується широка екологізація людської свідомості, включення природоохоронних настанов у структуру прийняття рішень з усіх питань індустріально-технологічного і соціально-економічного розвитку, міжнародне співробітництво переміщається в площину екологічної взаємодії, спільного пошуку адекватних відповідей на існуючі глобальні виклики. У такій ситуації відбувається формування нового вектору розвитку міжнародних відносин і дипломатії в Європі, в основу якого покладено співробітництво у сфері захисту навколишнього природного середовища, і який розвивається під впливом глобальних екологічних проблем і процесів – екологічної дипломатії [3, с. 153–158].

Європейське природоохоронне співробітництво, яке покликане як на національному, так і на регіональному рівнях знизити гостроту глобальних екологічних проблем, потребує наукового розуміння сутності та вироблення ефективних заходів щодо його оптимізації. Пошук ефективних засобів адаптації європейської спільноти до глобальних екологічних перетворень та адекватної моделі міжнародних відносин щодо попередження екологічних загроз стає одним із основних завдань дипломатії та політики європейських держав на найближчу перспективу.

Актуалізація екополітичної проблематики у міжнародних відносинах в Європі набуває особливого звучання для України як у зв'язку з її належністю до Європейського простору – одного з екологічно небезпечних і техногеннонасичених, так і з огляду на політику держави, спрямовану на інтеграцію у європейські правові, політичні, політико-дипломатичні, діаспоральні, інституціональні та економічні системи й наближення до європейських норм і стандартів [4].

Для створення, зміни та поширення ефективного іміджу України, із зазначеного вище питання, необхідно витратити ще декілька десятків років на цілеспрямовану та скоординовану діяльність у зазначеному напрямі, а саме: налагодити міжнародне співробітництво та залучення інституцій діаспори, представників урядових структур, бізнесових кіл, представників культури, освіти та засобів масової комунікації; дослідити сприйняття держави власним населенням та міжнародною спільнотою (яка виступає основним об'єктом іміджу), використовуючи кількісні та якісні методи дослідження; побудувати таку стратегію, яка повинна включати професійну модель іміджу; створити систему, яка б пов'язувала організації та відділи, що можуть бути частиною іміджу [5, с. 182–186].

ООН, як міжнародна інституція, відіграє провідну роль у міжнародно-політичних зусиллях, спрямованих на подолання й мінімізацію довготермінових наслідків Чорнобильської катастрофи у весь історичний період з 1986 року до сьогодні. Силами МЗС України в період 2011-2022 років забезпечено координацію міжнародного співробітництва в подоланні наслідків аварії на ЧАЕС. Міжнародне співробітництво у контексті подолання наслідків Чорнобильської катастрофи протягом 1986-2022 років безумовно дало свій позитивний інституціональний результат. Специфічна категорія

дипломатичної діяльності – екологічна дипломатія, яка є об'єктивною реальністю більшості країн європейського регіону – на сьогодні не знайшла свого адекватного гідного втілення не лише у внутрішній політиці України, а й у науково-теоретичних розробках проблематики охорони навколишнього природного середовища.

Останнім часом ця галузь дипломатичної діяльності фактично перетворилася на специфічну та важливу складову міжнародного співробітництва як у багатосторонньому, так і двосторонньому форматі. Злагоджена міжнародна діяльність українських установ з метою охорони навколишнього природного середовища дозволяє не лише оперативно реагувати на зовнішні виклики, але й використовувати екологічну дипломатію як засіб впливу та просування своїх інтересів [6].

Специфічна категорія дипломатичної діяльності – екологічна дипломатія, яка є об'єктивною реальністю більшості країн європейського регіону – на сьогодні ще не знайшла свого адекватного гідного втілення не лише у внутрішній політиці України, а й у науково-теоретичних розробках проблематики охорони навколишнього природного середовища. Останнім часом ця галузь дипломатичної діяльності фактично перетворилася на специфічну та важливу складову міжнародного співробітництва як у багатосторонньому, так і двосторонньому форматі, особливо – у воєнних умовах [1, с. 55–56; 4].

Злагоджена міжнародна діяльність українських установ з діаспоральними інституціями метою охорони навколишнього природного середовища дозволяє не лише оперативно реагувати на зовнішні виклики, але й використовувати екологічну дипломатію як засіб впливу та просування своїх інтересів [2; 7, с. 66–75].

Висновки. Екологічна безпека, екологічна дипломатія та міждержавна взаємодія усіх інституцій природоохоронної сфери в умовах мондіалізованого світоустрою набула особливої актуальності. Міжнародний і міждисциплінарний характер екологічних проблем, від вирішення яких залежить виживання і подальший розвиток людства, призвів до появи нових нагальних питань, які торкаються міжнародних відносин, зовнішньої політики і дипломатії.

Перш за все, це розробка засад міжнародного управління і глобального моніторингу навколишнього середовища, включаючи використання космічних конструкцій; вивчення питань екологічної безпеки та її впливу на послаблення міжнародної напруги і подолання конфліктів, а також на забезпечення національної, регіональної та глобальної безпеки; проблема переосмислення національного суверенітету в контексті забезпечення міжнародної екологічної безпеки; облік впливу різноманітних видів екологічної безпеки на міжнародні відносини; екологічна дипломатія і міжнародне право навколишнього середовища.

У відповідь на нові виклики та екологічні загрози мондіалізованого світоустрою XXI століття актуалізувалася необхідність вироблення ефективних, заснованих на рівноправності міжнародних процедур і механізмів, які забезпечували б раціональне використання ресурсів планети як загальнолюдського надбання.

Визнаючи всю складність проблем із забезпечення екологічної безпеки та ядерної безпеки, удосконаленням ядерних технологій, Україна є активним учасником міжнародного процесу підтримки та зміцнення ядерного нерозповсюдження та протидії ядерному тероризму, цілеспрямовано рухається до підвищення вітчизняних стандартів у цій сфері, провадить курс на узгодження вітчизняного ядерного законодавства з європейським.

Діаспоральна політика, міждержавне екоспівробітництво та екоспівробітництво є новими інноваційними напрямками двосторонньої та багатосторонньої дипломатії. Міжнародний і міждисциплінарний характер екологічних проблем, наслідків техногенних катастроф, воєнних наслідків, від вирішення яких залежить виживання і подальший розвиток людства, призвів до появи нових нагальних питань, які торкаються міжнародних відносин, зовнішньої політики і дипломатії та інституціональної історії.

Список використаних джерел

1. Карнаухова А.М. Екологічна дипломатія набирає вагу. *Політика і час*. 2006.

№ 6. С. 49–56.

2. Чемшит В. Г. Формування проєктно-технологічної компетентності у контексті реалізації змістової лінії «Екологічна безпека і сталий розвиток». *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика*: збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці. (Полтава, 23–24 квітня 2020 р.) / упоряд., і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. Полтава: ПНПУ, 2020. С. 63–68.

3. Ціватий В.Г. Екологічна безпека та екологічна дипломатія держави в умовах новітніх трансформацій і глобалізації ХХІ століття: інституціоналізація, інноваційна практика і нові виклики для навколишнього середовища (діаспоральний дискурс). *Стратегія розвитку держави в умовах новітніх викликів міжнародному порядку: політичний, правовий, економічний, гуманітарний, екологічний виміри*. Збірник наукових праць. Тернопіль: Видавництво ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. С. 153–158.

4. Березуцький В. В. Еволюція безпеки в Україні та світі. *Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика*: матеріали XVII Міжнародної науково-методичної конференції, 18-19 квітня 2019 року [Електронне видання]. Рівне: НУВГП, 2019. С. 94–95.

5. Чекаленко Л. Д., Ціватий В. Г. Історія пам'яті або пам'ять історії: методологія дослідження. *Evropský politický a právní diskurz*. Sv. 5, Vyd. 6. 2018. С. 182–186.

6. Chekalenko L. D. Foreign Policy of Ukraine: monograph /Based on the scientific concept of Professor Lyudmyla D. Chekalenko /Scientific editor Rector of the Diplomatic Academy of Ukraine under the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine V. G. Tsivatyi. Kyiv, 2016. 294 p.

7. Ціватий В.Г. Типологія третьої хвилі української еміграції та історичні паралелі міграційного сьогодення. *Народна творчість та етнологія*. 2020. № 1 (383). С. 66–75.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ НАВИЧКАМ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ

Ченчева Ольга Олександрівна, Борисевич Яна Юрійвна

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Геращенко Сергій Миколайович

Кременчуцьке районне управління ГУ ДСНС України в Полтавській області

Анотація. Помилки при навчанні навичок надання першої допомоги та психологічної підтримки знижують шанси постраждалих зберегти своє фізичне та психічне здоров'я в умовах бойових дій. Аналіз найпоширеніших помилок дозволить підвищити ефективність надання допомоги та якість навчання у цій сфері. Отримані результати можуть бути використані викладачами з метою зниження рівня помилок, що допускаються серед учнів, підвищення якості їх підготовки та ефективності проведених ними заходів.

Ключові слова: перша домедична допомога, поранення, практичні навички.

Важливим умінням кожної людини в умовах воєнної ситуації в Україні є грамотне надання першої домедичної допомоги та психологічної підтримки постраждалим в умовах бойових дій.

Більшість заходів першої допомоги мають виконуватися негайно, оскільки зупинка дихання та серцевої діяльності, а також крововтрата швидко призводять до виражених порушень в організмі та загибелі потерпілого або на місці події, або надалі від пізніх ускладнень. Виконати заходи серцево-легеневої реанімації та зупинку кровотечі можуть